

מִנְשֵׁר־חַן נְשֵׁר־מָה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של
הגאון הינוקא רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת שופטים

ג'תמוז
100

אמנם הביא הרמב"ן בפ' וישלח (שמות לד, ג) בשם הירושלמי (ואינו לפנינו) שבן נח נהרג על נטילת שוחד, ומפני זה דחה המהרי"ל דסקין בתשובותיו (קונטרס אחרון סי' ה אות רג) את דברי החוות יאיר והתומים³, וכתב שרק בדין שבין ישראל לעכו"ם בערכאותיהם יהיה מותר ליתן שוחד, מפני שאין העכו"ם ראוי כלל להיות דיין להישאל⁴. אמנם כבר הביא בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"א, סי' רל) שמלשון רש"י (בדברים א, ט) ש"אין דיניי אומה זו כדייני שאר האומות, שאם דן והורג ומכה וחונק ומטה את דינו וגוזל אין בכך כלום⁵, משמע שאין איסור הטיית דין ולקחת שוחד בדייני עכו"ם, וזהו דלא כדברי הרמב"ן בשם הירושלמי. וביאר השואל ומשיב, שאין האיסור בבני נח אלא כאשר מטה הדין מפני לקחת השוחד, אבל כאשר אין מטה בזה את הדין אין בכך איסור, ולעומת זאת בישראל אף זה אסור.

כאשר יתבטלו המריבות בין ישראל ויהיו בשלום, ישיגה עליהם הקב"ה לטובה

כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפֵּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דְּבָרֵי רִיבֹת בְּשַׁעֲרֶיךָ (יז, ח). בספר בישישים חכמה (עמ' שפ) הביא רמז נפלא בפסוק זה בשם מהר"ש מאוסטרופולי הי"ד, שלכן נאמר בכפל ולא 'בין דם ובין דין ובין נגע', לפי שמצינו בחז"ל⁶, ששאלו מלאכי השרת מלפני הקב"ה ג' קושיות: **א.** אחר שצוית בתורתך (בויקרא יז, ג) וְשִׁפְךָ אֶת דַּמּוֹ וְכִסְהוּ בַעֲפָר⁷, כיצד ניתן רשות לגויים להרוג את ישראל אף שלא נהגו בדמם אפילו כדם חיות ועופות, וכמ"ש (בתהלים עט, ג) וְשִׁפְכוּ דַמָּם כַּפְיָם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאֵין קוֹבֵר⁸. **ב.** אחר שצוית בתורתך (בויקרא כב, כח) "אֲתוּ וְאָתְּ בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בְיוֹם אֶחָד", כיצד ניתן רשות להרוג את חנה ושבעת בניה ביום אחד (גיטין נז ע"ב). **ג.** אחר שכתבת בתורתך גבי נגעי בתים (בויקרא יד, לו) וְצִנְיָה הִכְהֵן וּפְנֹו אֶת הַבַּיִת⁹ כדי לחוס על מומו של ישראל (כמובא במשנה במסכת נגעים פ"ב מ"ה), כיצד נתקיים בישראל "כִּסְפָם בַּחוּצוֹת יִשְׁלִיכוּ וְזָהָבָם לְנֶדֶה יִהְיֶה" (יחזקאל ז, ט), כאשר עמדה מרתא בת בייתוס והשליכה בחוץ כל כספה וזהבה מפני שלא השיגה שום מאכל לקנות. והשיבם הקב"ה, וכי יש שלום בישראל? אמרו לו, לא, אמר להם הקב"ה, אם אין שלום אין כלום. ובזה ביאר מהר"ש מאוסטרופולי פסוק זה, 'כִּי יִפְלֵא', כלומר אם יתפלאו ויתמהו מלאכי השרת 'בֵּין דָּם לְדָם', בין דם חיות ועופות לדמם של ישראל, וכן 'בֵּין דִּין לְדִין', בין דין 'אותו ואת בנו' לדין חנה ושבעת בניה, וכן 'בֵּין נֶגַע לְנֶגַע', בין ענין נגעי הבתים למרתא בת בייתוס, הכל הוא משום 'דְּבָרֵי רִיבֹת בְּשַׁעֲרֶיךָ', משום שרחמנא לצלן אין שלום בישראל.

ברוב דיני ממונות עובר נותן השוחד על איסור לפני עיור, כאשר מעוות בזה את הדין

לֹא תִטֶּה מִשְׁפֵּט וגו' וְלֹא תִתֵּן שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶה עֵינֵי הַחֲקָמִים (טז, יט). כתב בשו"ת חוות יאיר (בסי' קלו) שאין איסור התורה אלא לדין שלא יקח שוחד ויעוות הדין, אמנם לגבי נותן השוחד אין אלא איסור של "לִפְנֵי עֵינֵיךָ לֹא תִתֵּן מִקְּטָל" (ויקרא יט, יז), מאחר שמכשיל את הדין בלקיחת השוחד. וזהו רק כאשר באו לדון גבי דיני ממונות התלויים בסברות וטענות, אמנם כאשר באו לדון בגזל ידוע (-שהאחד טוען שחבירו גזלו והשני מכחיש), גם הנותן עובר על איסור 'לא תִטֶּה מִשְׁפֵּט'. ואף בדיני ממונות התלויים בסברות וטענות, אין האיסור אלא כאשר בא לעוות הדין לשכנגדו, אמנם אם יודע הבעל דין בלבו שהדין עמו, אין בזה איסור של 'לפני עיור', מאחר שהדין דן דין אמת לאמתו כפי ראות עיניו, ואין לו לדיין אלא מה שענינו ראות כמובא במסכת סנהדרין (בדף ו ע"ב), ואליבא דאמת אכן לא גרם השוחד לדיין לעוות את הדין, אלא להיפך גרם לו לזכות את הזכאי באמת, אם כן לא עבר הנותן על 'לפני עיור' והוא פטור מדיני שמים. וכתב שאף יש מקום לפקפק בזה ולומר שאחר שהשוחד גורם נטיה זו נגד האמת הרי זה עון ופשע גם מצד הדין, על כל פנים אין כל זה אלא בדיני התורה שכל משפטיה ממוקם קדוש חוצבו ואינם בנויים כלל על שיקול דעת אדם כנודע¹⁰, אמנם כאשר הוצרך אחד מישראל לעמוד לדין עם בעל דין עכו"ם לפני ערכאותיהם, אף שמבואר במסכת סנהדרין (בדף נו ע"א) שאף אומות העולם נצטוו על הדינין, מאחר שכל משפטיהם בנויים על דעת נוטה ושכל אנושי לצורך יישוב העולם, לכאורה אין בזה כל איסור.

אם יש איסור נתנית שוחד בערכאות עכו"ם

והביא חבריו התומים (בסימן ט ס"ק א), וכתב שאף שלא העלה החוות יאיר דבר ברור בענין, על כל פנים נוהגין העולם היתר משנים קדמוניות בנתינת שוחד לערכאות עכו"ם, ואין שם על לב לכל גידון זה. וכתב לבאר בזה, שהרי אמר רבא במסכת כתובות (בדף קה ע"ב) שכל טעם איסור שוחד הוא מפני שבקבלת השוחד מתקרב דעת הדיין לגבי נותן השוחד, והרי הוא כגופו, ואין אדם רואה חובה לעצמו [וזהו 'שוחד', מלשון 'שהוא חד'], וביאר התומים, שכל זה הוא בישראל שנאסרו בהם קרובים לדון, אבל בבני נח שכל הקרובים מותרים לדון¹¹, אין לך קירוב יותר מזה, והכל יודעין שדעת האב קרוב לבן יותר מאדם אחר שנותנים לו אלף דינרים, ומכל מקום האב כשר לדון בנו הבן נח, ואם כן אף ליתן שוחד לזכות הזכאי באמת וכיוצא, מותר.

¹ויש לציין בזה לדברי החזון איש בספר אמונה ובטחון (פ"ג אות ל) שאיסור השוחד הוא מכלל החוקים ולא מצד נגיעה של הדיין, כי מפני שהתורה תיעבתו על כן בכוחו לעור עיני חכמים ולסלק משפט, כי אחר שהתורה פסלתו לדיין זה לדון בין משחדו לרעהו, הוסר ממנו גם מחסה החכמה אשר הובטח בה תמיד לכלי להכשל בחטא ואשמה.

²וביאר התומים, שהוא כמו שאמרו במסכת סנהדרין (בדף נז ע"ב) שבן נח מותר ב'עדות' קרובים, והסכימו הב"ח (בתשובותיו סי' קיא) והגאון חכם צבי (בתשובותיו סי' פד), שיכול אף 'לדון' על ממון עצמו, ולא שייך אצל בני נח אדם קרוב אצל עצמו (סנהדרין ט ע"ב). אמנם התומים עצמו כתב סברא לחלק בזה, כי איסור 'עדות' קרובים הוא מגזירת המלך (שאף משה ואהרן נאסרו בעדות זה על זה, כמובא במסכת ב"ב בדף קנט ע"א), וגבי בן נח לא היה גזירת המלך ברוך הוא, אבל ב'דין' שיש בו טעם שאינו רואה חובה לקרובו, אפשר שגם בבן נח אסור. ובספר דברי משפט (שו"ע ח"ו סי' ט, ס"ק א) דייק גם מדברי הגמ' במסכת כתובות (בדף קה ע"א) שאף שלגבי קרובים מצינו שאם קבלו עליהם הבעלי דינים

שידונו קרוביהם בענינם הוא מותר, אין כן הדבר לענין שוחד, שאפילו אם קבלו עליהם הבעלי דינים שיקח הדיין שוחד מזה ומזה, הוא אסור.

³ז"כ כתב המנחת חינוך (במצוה פג, אות ה) לדחות דברי התומים מכח דברי הרמב"ן בשם הירושלמי.

⁴וכן העלה החתם סופר (בתשובותיו ח"ו, סי' יד) להתיר במקרה זה, מפני שהשופט מתרשל ומתעצל ומרחם על הבעל דין העכו"ם שהוא בעל דתו וסובר שעשה מצוה בזה שלא לנגוש אותו עבור ישראל, אע"פ שהדין עם ישראל, ולכן בזה מותר ליתן שוחד להשופט בכדי לעשות משפט צדק, ולא זו בלבד שאין הישראל עובר בזה על 'לפני עיור', אדרבה עשה בזה מצוה שהציל את השופט מלעבור על ז' מצוות שלו.

⁵לא מצינו מדרש זה, אלא שכעין זה הוא במדרש תהלים (מזמור כב פסוק ב, ובמזמור קיט פסוק פה), ובמדרש איכה (א, לז), ויש לציין גם ששם לא מוזכר הקובלנא השלישית.

⁶וביאר התומים, שהיא כמו שאמרו במסכת סנהדרין (בדף נז ע"ב) שבן נח מותר ב'עדות' קרובים, והסכימו הב"ח (בתשובותיו סי' קיא) והגאון חכם צבי (בתשובותיו סי' פד), שיכול אף 'לדון' על ממון עצמו, ולא שייך אצל בני נח אדם קרוב אצל עצמו (סנהדרין ט ע"ב). אמנם התומים עצמו כתב סברא לחלק בזה, כי איסור 'עדות' קרובים הוא מגזירת המלך (שאף משה ואהרן נאסרו בעדות זה על זה, כמובא במסכת ב"ב בדף קנט ע"א), וגבי בן נח לא היה גזירת המלך ברוך הוא, אבל ב'דין' שיש בו טעם שאינו רואה חובה לקרובו, אפשר שגם בבן נח אסור. ובספר דברי משפט (שו"ע ח"ו סי' ט, ס"ק א) דייק גם מדברי הגמ' במסכת כתובות (בדף קה ע"א) שאף שלגבי קרובים מצינו שאם קבלו עליהם הבעלי דינים

"אל יצא איש ממקומו ביום השביעי" (שמות טז, כט)

משיעורים יום ה' בא ויום ה' במדבר תשע"א

כי ראשית התשובה היא שיחזור האדם למקומו ורשותו של הקב"ה, כי אין השכינה שורה מחוץ לתחום הראוי לה, כי חוץ לתחום הוא מקום החיצונים וטומאת העמים, והוא ענין רשויות ותחום שבת כמבואר שם בזוהר וברעיא מהימנא פנחס (בדף רמד ע"א), וכל שישאל הם בתוך הגבול והתחום דקדושה הוא ענין הכתוב "השוכן אתם בתוך טומאותם", היינו שבין כך ובין כך שורה עליהם אורו יתברך, אלא שהוא דוקא כאשר אינם יוצאים מרשותו ומקומו של הקב"ה, וזה "ואל יצא איש ממקומו ביום השביעי" שלמרות שהנכם טמאים, אל תרדו מטה ממקום השראת השכינה, שהיא יום השביעי.

על ידי שבת משיב את האמת לידע הגבול באהבה והשמחה והגבול ביראה והלב נשבר
וזהו שנת בתחום שבת 'אלפיים אמה' העולה בגימטריא 'גבורה' עה"כ, שהוא צמצום וגבול, כי כשאין האדם יוצא חוץ לתחום הקדושה אלפיים אמה, משיב בזה ב' אלפיים, שהם אמת לימין ואמת לשמאל, היינו שיוודע את הדרך לעבוד להשי"ת בשמחה גדולה ואהבה רבה, וגם לתקן חטאו מתוך יראה ולב נשבר כדבעי. והם ב' פעמים 'מגן', גימטריא 'מקום' - שהוא מקום השראת השכינה, כי תחום זה הוא שמירה והגנה על האדם על אופנים, הן שלא ילך אחר דעתו שלו בדרך התשובה, ויהיה שמור מן המחשבה דלית דין ולית דיין, ושלא יאמר עליו הכתוב "ולשמחה מה זו עושה" (קהלת ב, ב), הן שהיה שמור מן העצב ולב נשבר שאינו מן האמת, שהוא שבר לפני יצרו, שבזה אין ליבו תקיף וחזק כנגד יצרו, מפני שבר ליבו המביאו למורך הלב, כמ"ש (דברים לא, ו) "ואל תערצו מפניעה" ותרגם אונקלוס "לא תתברון מקדמהו".

התשובה מתחילה מן הדעת המביאה לעזיבת החטא ורק אח"כ שייך תיקון על העבר
כי שבת קודש היא רפואה ותיקון לכל מה שנתרחק האדם בחטאיו, ולכן תיכף כשנכנסה השבת והפציע אורה נעשתה סניגור לאדם הראשון, וכשראה כחה התנחם ואמר 'מזמור שיר ליום השבת' כמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק יט), אלא שצריך להמשיך את אור השבת על כל הימים ועל כל המדרגות שנתרחק האדם בחטאיו, שיחזרו כולם אל השי"ת, שזהו כלליה התשובה. וזהו שנרמז בתיבת 'תשובה' שהיא אותיות שבת ו"ה, כי על ידי האור של שבת קודש יכול האדם להשיב אל השי"ת את כל מדרגותיו ומקומו שנתרחק על ידי מעשיו, שהם כסא ומרכבה לאותיות ו"ה, וצריכים כעת לשוב למקומם.

וראשית התשובה מתחילה מפנימיות יום השבת, שהיא כנגד אותיות י"ה, והוא כנגד המחשבה וההתבוננות הנכונה על דרך ה', ורק אח"כ יכול האדם להשיב את ששת הימים אל השי"ת, שהם כנגד ו"ה. ובניאר הדברים, שבתחילה אין לאדם לעסוק כלל בתיקון העבר, אלא בפרישה מן החטא ולהיות 'סר מרע' והמחשבה על העתיד, ולזה צריך האדם לחזור לרשותו ומקומו של השי"ת, שהיא יום שבת, כי מלבד מה שעיקר התשובה היא הפרישה מן החטא לעתיד, כל שאין האדם חוזר לרשותו של השי"ת ומקומו, אין בו בשום פנים את הכח והיכולת לתקן את העבר.

בכל הזמנים יהיה קשור בימין בטוב המגולה בו ובזמנים קצובים לשמאל שהוא תשובה על העבר

ושבת היא רשות הקדושה ומקום השראת השכינה, שהוא צד החסד והרחמים, השמחה והאהבה, ולכן בכל הימים והזמנים כולם יהיה קשור ביום שבת, ובזה יהיה האדם פורש מן החטא וסר מרע שהוא תשובה על העתיד. ובזמנים המיוחדים לתשובה, שהם בזמני היודיו ונפילת אפיים, ובתיקון צעות, ובזמנים המיוחדים אצל האדם לישוב הדעת וחשבון נפש ותשובה - ילך לצד שמאל והגבורה, שהוא הלב נשבר, ויאיר את המקומות החשוכים בלבושי נשמתו, וישיב את כל הטוב שאיבד ברשות החיצונים, ובזה יעשה תשובה על העבר.

וזהו כאשר יטה האדם את אזנו לדברי חכמים שבזה יחזור לתחום הקדושה ורשותו של השי"ת, ויראה שלעולם אינו נמצא חוץ לתחום אלפיים אמה, כי יקבל מהחכמים ב' אלפיים של 'אמת', אמת לימין ואמת לשמאל, ויוכל לידע ולהכריע שבזמן שהוא מיוחד לצד הימין והאהבה והשמחה בעבודתו יתברך, אין לו להרהר כלל בעבר ובמה שיצא ממנו אור הקדושה חוץ לתחום אל החיצונים, כי אינו זמן מיוחד ללב נשבר ויודי ותשובה, וזהו אמת לימין. וכן להיפך, כשנמצא בזמן של תשובה לפני השי"ת, לא יחשוש מלהתעצב על חטאיו ולהתחרט כפי מה שמבין בדרגות חומרת החטא, ויזכור יום המיתה ויהיה ביראה גדולה, וזהו אמת לשמאל.

אין לאדם להיות בלב נשבר והרהור על העבר אלא מתוך ידיעה שהוא בתוך הזמן הקצוב לזה

אמנם לא יעסוק בענין הלב נשבר בכל עת ועת, כי תהיה לו את הדרך וההתבוננות הנכונה לידע ולהבין שיש לזמן זה גבול ותחום המוקדש ומובדל ללב נשבר לפני השי"ת, ודרך משל, כשאל ללימודו ורוצה להרהר בתשובה קודם הלימוד, יידע שהם רגעים של יראה לב נשבר ותשובה, וישבור ליבו לפני השי"ת ולא יחשוש, אבל לאחר מכן יהיה כל לימודו בשמחה גדולה וחשק גדול על היותו בן ישראל, ובכך שיש לו את האפשרות להכניס בדעתו משפט ההלכה של בורא שמים וארץ.

דרך ה' היא על ידי אמת שיבחין בין גבול היראה לאהבה אומנם בחטא איבד את מידת האמת

הנה כדי לשוב אל השי"ת, צריך מצד אחד לעבוד לפניו יתברך בשמחה ואהבה כמ"ש (בתהלים ק, ב) "עבדו את ה' בשמחה", ומאידיך צריך שישבר ליבו, ויהיה ביראה ובושה גדולה, ויזכור את חטאיו כמ"ש (בתהלים נא, ה) "וחטאתי נגדי תמיד". וידיעת הדרך שיתבונן האדם ויעמוד לפני השי"ת בעבודתו, היא על ידי האמת, שהוא קו האמצע, היינו שלא יצא חוץ לגבול לצד ימין שבו השמחה והאהבה, ולא יצא חוץ לגבול לצד שמאל, שבו היראה והלב נשבר. ורק כשיש לו את האמת ויכול להיות בקו האמצע, שהוא גבול דק כחוט השערה בין ימין לשמאל.

אבל כשאדם זרק מטיפי מוחו וקלקל דעתו, איבד בזה את הדעת להכריע האמת, ויותר אינו יכול לדעת מה הוא הגבול לימין ולשמאל, ואינו יודע מה היא דרך האמת לילך בעבודת השי"ת. ובזה נסתרת דרך התשובה מהאדם, כי נסתר ממנו האמצע הגבול לצד ימין והאהבה, ונסתר ממנו האמת לידע הגבול לצד שמאל והיראה.

כשמטה אוזניו לקבל מחכמים דרך התשובה מקבל עיני אמת על דרך התשובה
וכשנסתר מן האדם דרך האמת לשוב אל השי"ת צריך להטות אזניו לדברי חכמים שמעולם לא קלקלו את דעתם, והם משיבים לאדם ב' אלפיים שהם ב' אלפיים ד'אמת', שעל ידם יידע מה הוא הגבול ולא יצא חוץ למקומו, וזהו הדבר הגדול ביותר שיזכה האדם בעולם הזה - שיוכל לקבל דרך שעל ידה ישוב אל השי"ת, אך כאשר לא יטה אזנו לדברי חכמים וילך אחר שכלו ועיניו, תהיה התשובה נסתרת ממנו ולא יידע את הדרך לשוב אל השי"ת, כי אין לו את דעת החכמים ששייבו לו את הדרך לאמת, שהיא הגבול הדק שבין ימין ולשמאל.

והם כנגד ב' אלפיים ד'אמת'. וזהו שכתוב (בישעיה כט, יד) "הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו", היינו שכאשר אין מטים את האוזן לשמוע דברי חכמים, מאבדים ב' אלפיים, שהם 'הפלא' ופלא'א' (פלא'א' אותיות אל"ף), וכמ"ש (באיוב לג, לג) "ואאלפך חכמה", שהם ב' אלפיים שנותנים החכמים לאדם כדי שידע את הגבול בימין ובשמאל. וכשאדם מבטל את ראיית עיניו שלו על דרך התשובה, ומטה אוזניו לדברי חכמים, מקבל בזה ב' עינים שהם עיני חכמים ודעתם על דרך התשובה, ובזה משיב לעצמו את האמת, וזהו שהחכמים נקראים 'עיני העדה', כי על ידי שמטים האזניים לדבריהם, מקבלים את העינים לראות את הדרך כיצד לשוב אל השי"ת בתשובה שלימה.

עיקר התשובה היא עזיבת החטא ואין האדם עוזב את החטא עד שחזור לתחום ורשות הקדושה

והתשובה היא על העתיד ועל העבר, על העתיד שיהיה פורש לגמרי מן החטא ולא יחזור לסורו, ועל העבר שימחל לו הקב"ה ויכפר על חטאיו, ויתוקן מה שהחשיך בלבושי נשמתו. ועיקר התשובה היא עזיבת החטא, ושיהיה סר מרע. ועזיבת החטא אינה אלא חזרה לרשותו של הקב"ה ומקום הקדושה, כי בשעה שאדם עובר עבירה ח"ו, הוא יוצא מגבול הקדושה לרשות הסטרא אחרא, ועל כן ראשית דרך התשובה היא שיחזור האדם למקומו ורשותו של הקב"ה.

כי כשאדם מקלקל ועובר על דברי תורה, הוא כמרכבה וכסא ליצר הרע, אבל תיכף לאחר החטא מכאן ואילך אינו מרכבה לכוון הטומאה שיהיה שורה עליו בשעת החטא, וכל מה שבכל זאת עזיב הוא נשאר ברשות החיצונים, הוא מפני שנחלש בדעתו שאינו יכול בכהרף עין לתקן בעצמו את חטאו ולשוב למצבו כבתחילה, ובזה שאינו חוזר תיכף לרשות הקדושה, בא שוב לידי עבירה.

תחום הקדושה ורשותו של הקב"ה הוא ענין רשויות ותחום שבת ובהם לבד שייך תיקון ותשובה

וכן היה בחטא אדם הראשון, שכאשר עבר על ציווי ה' ואכל מעץ הדעת, נפגמה בזה דעתו מלידע מה הוא קו האמצע בין השמחה והאהבה לבין הלב נשבר והיראה בעבודת השי"ת, שזהו ענין האמת, ומאחר שעמד מחוץ לגבול הקדושה, שהוא מקומו של הקב"ה, בא לחלישות הדעת. וכאשר ניסה לתקן זאת ממקומו, כבא מתוך חלישות דעתו לקלוקל נוסף, שלא המתין לידע את חוה ואתו בשבת כמבואר בשער הכוונות (דרוש א דר"ה), וגם לאחר שגרשו הקב"ה מגן עדן לא חזר לרשות הקדושה ומקום הקב"ה ק"ל שנה שפרש מאשתו, כי רצה לתקן את החטא בדרכו, ומזה נעשה עוד קלקול שהוצרך להתתקן בגלות מצרים כמובא בשער הכוונות (ריש דרוש א דפסח), עד שגילה את סוד התשובה, וראשית התשובה היא שיחזור האדם למקומו ורשותו של הקב"ה.

ומאחר שהשבת היא ענין התשובה, כמו שאמרנו בבראשית רבה (כב, יג) שכאשר נודע לאדם הראשון כוחה של תשובה פתח ואמר "מזמור שיר ליום השבת", לכן נאמר בה (בשמות טז, כט) "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי", ואמר בזוהר בשלח (בדף סג ע"ב) ובזוהר ויקהל (בדף רז ע"א) ש'ממקומו' היינו מקומו של קודשא בריך הוא, וכמ"ש ביחזקאל (ג, יב) "ברוך כבוד ה' ממקומו".

**הגליון מוקדש לרפואה ישועה והצלחה בכל הענינים:
פבל ניסים בן מרינה, נתנאל הקון בן סגיל, משה חיים בן חווה, שניאור זלמן בן בת שבע,
יוסף בן אלישבע הדסה, לזיווג הגון אלישבע הדסה בת שרה.**

כי אין צריך לעסוק בענין הלב נשבר, שהוא ההטיה לצד השמאל, אלא בידיעה, שהוא רגע של הרהור תשובה וחרטה. כי רק הצדיקים הגדולים וחכמי ישראל שהשיגו את כל דרכי התורה וידיעת השי"ת, ומעולם לא היה בהם קרבה אל החטא או רצון או מחשבה מדרך שאינם, הם לבדם יכולים לילך בכל היום כולו חף בלב נשבר והן בשמחה וחסק גדול בעבודתו יתברך, כי באחר שמעולם לא נפגמה דעתם הקדושה, יש להם את האמת בידם, ואינם מטים ימין ושמאל חוץ לגבול ביראה וחוץ לגבול באהבה. ועל כן תיקנו חכמים לישראל זמנים המיוחדים לוידי ותשובה ולב נשבר, ועשרת ימי תשובה ויום כיפור קטן, והרבו לעורר על זמן המיוחד לכל אדם בו יחשוב מתכליתו מכל העולם הזה, וחשבון הנפש, כל אדם כאשר תשיג ידו, ובזמנים אלו יוכל האדם להטות עצמו לצד השמאל והלב נשבר.

האמת בשמים שיהיה גם בשמחה וגם בלב נשבר אבל בארץ קבעו חכמים זמנים לוידי ותשובה

וכל זאת מפני שאחר שאדם קלקל את דעתו אפילו פעם אחת בימי חייו, שלא יעיד עליו יודע תעלומות שנתקן החטא בשרשו ונתקנה דעתו בשלימות, אין לו את הדעת הנכונה להכריע את האמת שבין הימין והשמאל, ואפילו לאחר שנים רבות. ועל כן תיקנו זמנים אלו שם גבול ותחום לעיסוק בלב נשבר, ובכך יהיה לאדם את דרך האמת כיצד לעבוד לפניו יתברך. וזה שכתוב (בדניאל ח, יב) "ותשלך אמת ארצה", היינו שאף שהאמת היא שיהיה גם לב נשבר וגם שמחה בעבודתו יתברך, שהיא מדת האמת שהשיג יעקב כמ"ש (במכ"ה ז, כ) "תתן אמת ליעקב", אעפ"כ השליך הקב"ה את האמת הזו לארץ, כי האמת שחפץ בה השי"ת היא כפי שקבעו חכמים שתייה הבדלה בין הזמן לתשובה ולב נשבר לבין הזמן שיהיה בשמחה בעבודת השי"ת.

ולכן צייתה התורה (בדברים יז, יא) "לא תסור מן הדבר אשר יגיד לך ימין ושמאל", ואמרו בספרי (שופטים פסקא קנד) אפילו אם יאמרו לך על שמאל שהוא ימין וימין שהוא שמאל שמעו להם. כלומר שעל שנדמה לאדם שהאמת שצריך הוא להיות בצער ועיצובו ובה ז'אה כלפי שמיא שכווא הוא על חטאיו - אמרו 'אפילו אם אומרים לך על ימין שהוא שמאל'. ועל ההיפך, שמדמה שמפני גדול רחמי יתברך אינו צריך לשבור את ליבו לשוב אל ה', כמ"ש (איוב לה, ז) "אם צדקת מה תתן לו" - על זה אמרו אפילו אם אומרים לך על שמאל שהוא ימין.

כל מטרת צד הרע להחטיא לאדם הוא בכדי לכבוש את האדם תחת רשותו ובחטא לבדו אין לו תועלת

והעיקר שישוב האדם תחילה לרשותו יתברך ומקום הקדושה, כי קודם שחזור האדם לרשותו יתברך ומקומו אין לו את אלו ה' אלפי"ן, והאמת - לידע היכן מקומו וכיצד להתבונן על עצמו ומדרגתו, ואינו יכול להבדיל בין הזמנים של השמחה והאהבה, ולזמנים של התשובה והיראה.

ובאמת שזו עיקר כוונת מלאך הס"מ ושורש הרע כולו - ליקח את העולם והבריות כולם אל רשותו, וכל מה שמתפתח היצר את האדם לחטאים אינו אלא לתכלית זו - שיקחה תחת רשותו, כי אם יחטא האדם וישוב אל ה', וכל שכן אם ישוב מאהבה ויפכך לו עוונותיו לזכויות כמובא במסכת יומא (בדף פו ע"ב), אין בחטאיו תועלת כלל לציצה"ו וסיטרא דליה, אלא שכל עניינו ומטרתו במה שהוא מביא את האדם לחטא הוא בכדי לכבוש תחת רשותו.

כי כשאדם עושה חטא הוא נמשך אחרי הס"מ כמ"ש בזהוה בראשית (בדף נד ע"א), וזה עיקר מה שנגרם בחטא - שרוצה בזה היצר לבלוע את כל האדם כולו, ואפילו על ידי חטא אחד בלבד, וכשאינה מצליחה בזה - היא רוצה להכשילו שוב, והכל לא למען החטא, אלא כדי לבלוע את האדם כולו לצמיתות. כי כל תכליתו וכוונתו לקלקל את דעתו של האדם, שלא ידע להבחין בין הימין והיראה, לבין השמאל והאהבה, ולהרחיק ממנו את האמת שהיא דברי חכמים המשמרים את האדם לבל יחטא וישכון תמיד בגבולות הקדושה. כי כשאדם האדם סר לדברי חכמים שהם כמשמרת לתורה כמו שאמרו במסכת מועד קטן (בדף ה ע"א), בזה בא לאיסורי דאורייתא רבים. וזהו שאמרו במסכת שבת (בדף קי ע"א) שכשעובר על דברי חכמים שיכנו נפש, היינו שנמשך עליו בזה זוהמת הנפש.

כששומר עצמו תוך תחומו של הקב"ה ישיב את דעתו ורק אח"כ יוכל להשיב את ליבו

ומה שנכנס אדם לרשותו של היצה"ר הוא רק כשאינו עושה תשובה ב'דעתו', שאז אינו נכנס ושומר עצמו תמיד תוך תחומו שבת. כי עיקר התשובה היא שיהיה סר מרע ופורש מן החטא, שבזה מתקן שורשו בפגם הדעת עד אדה"ר, והיא כנגד הדעת והמחשבה, וכנגד אותיות י"ה, והוא 'תשובת הדעת' ולא 'תשובת הלב', ובה נחשב כבר צדיק גמור, מפני שהוא יכול ברגע קל לשנות את דעתו - שאינו מכיר יותר דרך של חטא, ובה נקרא 'צדיק', מפני שתיקן דעתו בשלימות, וכמובא במסכת קידושין (בדף מט ע"ב) שאם אמר אדם הרי את מקודשת על מנת שאני צדיק, אפילו הוא רשע גמור - מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו, שהיא תשובת הדעת.

ותשובת הדעת היא המביאה ל'תשובת הלב', כי הרשעים מלאי חרשות הם כמובא במסכת נדרים (בדף ט ע"ב, כמו שביאר השבט מוסר בפרק כה), שהוא בתשובת הלב, כי מפני שאין משנים את דעתם ולא עושים תשובת הדעת להטות אוזן לדברי חכמים, אינם נכנסים לשמור את עצמם בתוך תחומו שבת, ונשארים בפגם הדעת, ונעשה להם איסור כהיתר, שאין להם הבדלה

בין מקום הרע, למקום הטוב החיים והברכה. אבל כשאדם מתקן את דעתו, שהוא תשובת הדעת, וכל עיניו על העולם וכל הבריאה היא כמבטם ודעתם של חכמים, נתקנת דעתו, ועל כן בכל הזמנים הקדושים והמובדלים לתשובה והיראה, עושה בהם גם 'תשובת הלב' מתוך דעת מתוקנת, ואז תשובתו היא תשובה של צדיק גמור המתוקן בדעתו, ואז היא תשובה שלימה, שהיא תשובת הדעת.

החרטה ותשובת הלב תלויה בשיעור תשובתו ותיקון הדעת

ואת דעתו אדם יכול לתקן ברגע קל שבו הוא מחליט שאין שייך אצלו דבר איסור. ואז הדרך לתשובה שלימה תהיה סמוכה אצלו, כי ברגע שיתעורר ליבו, יתחרט חרטת אמת, והכל כפי מדרגתו שהשיג בתשובת הדעת. לכן כתוב "כי קרוב אליך הדבר מאוד" שהתשובה היא סמוכה וקרובה כדפירש הרמב"ן (בדברים ל, יא) והיא תשובת רבי אלעזר בן דורדיה שקנה עולמו בשעה אחת כמובא במסכת ע"ז (בדף י ע"ב).

ועל זה אמרו בבראשית רבה (לד, י) שהצדיקים ליבם ברשותם, היינו שמכניסים גם את הלב לרשות ותחום הקדושה. ובהו הוא נחשב כצדיק גמור ומתקן את כל מדרגותיו, כי כששומר את עצמו בתחום שבת יכול להיות סר מרע ופורש מן החטא, והיא תשובת הדעת וכנגד י"ה והמחשבה, ובזמן שקשור בקדושת ותחום שבת ולצד ימין והאהבה, יוכל לבוא לתקן את העבר - את כל מה שהוציא מרשות הקדושה לרשות החיצונים, שהם כנגד ימי החול ותיקון כל המעשים, שזהו כנגד ו"ה, והוא תשובת הלב ותשובת המשקל [כי תשובת המשקל היא שלוקח ומחזיר את הטוב שאיבד ברשות החיצונים, היינו שממבר ולוקח הטוב ומשליך הרע, ותרומם 'לוקח' בארמית הוא 'סקיל' מלשון משקל].

רק מתוך הקדושה והאור של שבת יוכל להתקרב למקום החולין שבו

אומנם קודם שחזר לרשות הקדושה ותיקן את דעתו, אינו יכול להתקרב למקום ימי החול ולהשיב את חלקיו שברשות החול, כי הוא מקום סנה כמובא בשער הכוונות בדרוש נפילת אפיים (דרוש ג). וביום שבת משתנית דעת האדם, שאע"פ שבחול יש לאדם מחשבה שיש בו מידות מגונות וקשור הוא בחולין, מכל מקום כשמגיע שבת הוא מסיר מעצמו כל הקשר לימי החול ול"ט מלאכות, ורוצה לראות בעצמו את הטוב שבו ולזכות לתוספת והארת קדושת שבת, ואף הרחוקים מעבודת השי"ת, כשמגיע שבת מסירים מעצמם את הקשר שלהם אל הרע ומתקרבים אל הטוב, כי בתחום שבת מתגלה האמת של כל בר ישראל, שהם ב' אלפי"ן, וכמו שאמרו בירושלמי מסכת דמאי (פ"ד ה"א) שאפילו עם הארץ אימת השבת עליו ואינו משקר בשבת, כי מתגלית האמת, שראשיתו היא התשובה היא הכניסה ושמירת האדם בתחום שבת.

צריך גבורה גדולה שיפריד בין מקום הערה לפנימיות ליבו והטוב שבו גילוי הרחמים

כי תחום שבת הוא אלפים אמה, שהם ב' אלפי"ן, שהם תרי אלפי"ן לכל סטר כמובא בהקדמת הזוהר (בדף ה ע"ב), ואלפים אמה לכל צד הם שמונה אלף אמה (לארבעה צדדים), שהם כנגד שמות הוי"ה אדנו"ת שהם שמנה אותיות. כי הרשות והגבול הוא כנגד שם אדנו"ת שהוא כנגד הגבורה, כי צריך להיות גיבור גדול בכדי שיוכל לחזור אל הקדושה, ולזה צריך להפריד בין ליבו לבין הערות, שהוא על ידי גבורה כמו שמבכרים 'אוזר ישראל בגבורה', שהוא על ידי קדושת וגבורת האבנט, וזה בגבורה היינו 'באבנט' שהוא ע"ה בגימטריא אדנ"י. כי בפנימיות ליבו אינו חפץ בחטא, והוא כולו טוב, אלא שצריך שיפריד בין הזוהמה שמתגבר עליו לבין הטוב שבפנימיות ליבו.

ובתוך תחום שבת מאיר אור הטוב והרחמים, שהוא ענין 'רשות היחיד', יחידו של עולם, הקב"ה, שהוא שם מ"ה והוי"ה במילוי אלפי"ן שהוא ענין הרחמים, והוא כנגד האמת ועמוד האמצע. כי רשות היחיד היא י' טפחים, כנגד י' אותיות הוי"ה במילוי אלפי"ן, ורחבה ד' טפחים, כנגד ד' אותיות ה' כמובא כל זה בהקדמת התיקונים (בדף יב ע"א). ועיקר תיקון הכל הוא שיתכלל האדם באור הרחמים, שישב אל ליבו את הרחמים על נשמתו ויפרוש מן החטא הנוגד מן האכזריות.

כפי שהעני מקבל מן העשיר כך אין ניצוץ קדוש לעלות אלא כשאדם עשיר בדעתו

וכל שלא חזר האדם לרשות ותחום שבת, אינו יכול להשיב את הרחמים בליבו ולהיות סר מרע, ולכן תחילה צריך שישוב לתחום שבת, ורק בזמנים המובדלים לתשובה ישבור את ליבו בוידוי ותשובה. כי כשחטא הוציא את השפע והחיות לרשות החיצונים, שהם שבעה מדורים תחתונים שבהם הגלות והעניות, ובה נעשה עני כמותם, וכל עוד שלא השיב לעצמו את הרחמים שמקורם מיום שבת ומקום העשירות, אינו יכול ליתן אל העני, שהוא הטוב שאבד שבת את הכח לעלות ממקומו. וזה שרמז התנא במשנה הראשונה במסכת שבת בענין נתינת העשיר לעני, כי כל ענין השבת העניים, שהם כל ניצוצות הקודש שנפלו במקום העניות, אינם עולין אלא על ידי שבת קודש - מקום העשירות השמחה והאהבה בעבודת השי"ת.

כשאין האדם שב לתחום הקדושה וצד האהבה והשמחה נמצא בצד העיצבון והעניות

וכל הפרישה מן החטא וכל התשובה על העבר אינה תלויה אלא בזה שתחילה ישיב את עצמו לתחום הקדושה, וזה שכתוב (בדברים כה, מ) "תחת אשר לא עבדת אתה א-אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל", 'כל' הוא היסוד וסוד הברית כמו שאמר הרע"א מהימנא בזהוה פנחס (בדף רנו ע"א), היינו שמפני שלא עבדת את השי"ת בענין זה מתוך תחום שבת, נעשה לך ירידה למקום

השבעה מדורים, שהם שבעה ארצות, שבהם שליטת החיצונים וימי החול בלא הארת שבת. וזה 'ויסרת אתכם אף אני שבע כחטאתיכם' (ויקרא כו, כח), שהם שבע ארצות ומדורי גהינם מצד הקליפה הנקראת 'בלה', ועל זה כתוב (ביחזקאל ה, ה) 'וסביבותיה ארצות' כמובא בתיקון' חדש (בדף קכג ע"א), שהוא העיצוב והבזיון מחטא הברית, כמובא שם (בדף קכז ע"ב).

ולכן העיקר הוא שיהיה יוכל לצאת מרשות הס"א, שהם שבע ארצות, שהם מיני עיצוב וחשכות שיש לאדם מענין זה, ויעלה לרשות הקדושה, שהיא הארץ העליונה ויום שבת קודש. כי הדבר המפריד בין רשות הקדושה והדבקות בהשי"ת, לרשות הס"א, הוא ענין זה, שעל ידו עוקב העיצוב, ועל הברית נאמר (בדברים ד, ד) 'ואתם הדבקים בה' חיים כולכם היום', כמובא בזוהר מקץ (בדף רד ע"ב).

רק בשעה שחזר אדם הראשון לתחום הקדושה התחיל תיקון הטא

ומתוך העיצוב שהיה לאדה"ר ק"ל שנה לאחר החטא, ירד מטה בשבע ארצות, ולכן לא היה יכול לפרוש עוד מחטא זה, ורק כשחזר לדבקות בארץ העליונה נכנסו בו שמחה ורוח הקודש שיוכל לשוב לארץ העליונה, ואז תיכף הוליד את שת שעל ידו החל תיקון חטאו. ואע"פ שעדיין לא בא עולם האבות מה דוד שיתקנו כל מה שנעשה, על ידי שעלה לארץ העליונה תיכף היה יכול להוליד את שת שהוא בצלם א-להים, כי תיקון החטא אינו יכול להיות במקום העיצוב כלל, אלא רק כשחזר לרשות הקדושה ששורה בו שם הו"ה במילוי אלפ"י, שהוא רשות יחידו של עולם, אז יש את אור התיקון להכל.

צריך האדם לתת שופטים ושוטרים שלא יצא מתחום הקדושה

זה שכתוב (בתהלים קיח, כ) 'זה השער לה' צדיקים יבואו בו', 'שער' אותיות 'עשר', שהם י' טפחים (כ' חסות רשות יחידו של עולם, כמובא כל זה בתיקון' חדש (בדף קכג ע"א). וזהו 'שופטים ושוטרים' תתן לך בכל שערך' (בדברים טו, יח), שצריך לשים תמיד את השמירה שלא יצא מרשות יחידו של עולם, וישים גבול - שלא ירד למקום שבעה ארצות ולנסות לתקן שם את חטאו על ידי לב נשבר ועיצובו, שבזה נכשל אדה"ר ק"ל שנה עד שידע מסוד התשובה, וראשית התשובה היא שבת - ו"ה, שתחילה צריך להכנס בתחום שבת, ובתחום שבת יוכל לבוא לתשובת הדעת ולהיות צדיק גמור, ורק אח"כ יוכל לקבל ב' אלפ"י ולידע את דרך התשובה גם על העבר ותשובת המשקל. וזה 'שופטים ושוטרים', 'שופטים' הוא כנגד האמת, שהם ב' אלפ"י וענין עמוד האמת ושם מ"ה, ו'שוטרים' הוא כנגד 'אזור ישראל בגבורה', שעומד על המשמר שלא יצא חוץ לתחום.

קין ביקש מהקב"ה שלא יעובנו חוץ לתחום שבת וגילה לאדה"ר את סוד התשובה

וזוהו שכתוב (בדברים לא, יח) 'ואנכי הסתר אסתיר פני', שהם ב' הסתרות, כי בזמן שאין האדם חוזר לתחום שבת, נסתר ממנו ב' אלפ"י, שהם ב' הסתרות לידע דרך התשובה. וזהו שאמר קין לה' 'גדול עוונתי מנשא, הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתיר, והייתי נע ונד בארץ והיה כל מוצאי ירגני' (בראשית ד, יג), 'ואם אסתיר מפניך, היינו שאסתר מענין הרחמים ושם מ"ה שבתחום שבת, וארד מטה לשבעה ארצות שבהם שליטת החיצונים ומקום העניות והגלות והייתי נע ונד בארץ, אז 'והיה כל מוצאי ירגני', היינו שלא אוכל לעולם לשוב אל השי"ת [נכמו שאכן היה עם אביו 'אדם', שהיה נמצא בארץ המדורין ק"ל שנה ועדיין לא שב].

ועל זה כתוב (בראשית ד, טו) 'ויאמר לו ה' לכן כל הורג קין - שבעתיים יוקם, וישם ה' לקין אות לבלתי הורג אותו כל מוצאו', ולהשיבו השי"ת, שכל החיצונים שהם 'הורג קין' היו נבדלים ממנו, ויברר הטוב שאיבד מן הרע שנפל ממנו לשבעה ארצות (וזה 'יוקם' שהוא ביטול הרע). והכל הוא בכח שבת שהיא 'אות' וכמו שאמר בתנחומא (בראשית י) 'אות שבת מסר לו, ועל כן לא פרש מאשתו כאדם הראשון וכתוב תיכף 'ידע קין את אישתו', וגילה לאדם הראשון את סוד התשובה, שצריך להמשיך את אור קדושת ותחום שבת בכל ימי החול, וכמובא בבראשית רבה (כב, יג) 'ע"פ 'ויצא קין מלפני ה' (בראשית ד, טו), שיצא שמח, פגע בו אדם הראשון ואמר לו מה נעשה בדיןך, אמר לו עשיתי תשובה ונתפשתה, התחיל אדה"ר מטפח על פניו, אמר לו כתיב 'אז נחל של תשובה ואני לא הייתי יודע, מיד עמד אדה"ר 'מזמור שיר ליום השבת וגו'.

על ידי ענין ה'עירוב' יוצא האדם להשיב את הטוב מרשות החיצונים שהוא נחלה בלא מצרים

ולאחר ששב האדם לתחום שבת ורשות הקדושה, יוכל להאיר את הארת שבת והרחמים בימי החול, שהם כל לבושי החולין שבו, ולהשיב את כל הטוב שיצא ממנו אל החיצונים בודיו ותשובה, עד שיזכה לתשובת המשקל, שהיא התשובה הנעלית ביותר, כי השיב את ליבו לאחר שתיקן את דעתו לפני השי"ת. ולידד למקום השבעה ארצות שהם כנגד ימי החול ושבעת מדורי גהינם להשיב הטוב, הוא על ידי סוד העירוב, שהעירוב מרחיב את תחום שבת למקום שהיה חוץ לתחום. והרמז בזה, שגם כשעושה וידי ותשובה צריך שישימו וישאר בתחום שבת ואור הרחמים, כי את התשובה עושה האדם לפני אביו - שבואי יקבלו תשובה כשישבו באמת, כי עיקר מציאות הטוב

והרחמים הם על ענין התשובה, כמ"ש (בדברים ג, כד) 'אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה', ופירש"י, 'את גדלך' זו מידת טובך, 'ואת ירך' זו מימין שהיא פשוטה לכל באי עולם, 'החזקה' שאתה כובש ברחמים את מידת הדין החזקה.

כי על ידי העירוב הוא יכול ליתקן עוד אלפיים אמה, שמקבל בזה מדרגה יותר נעלית בענין האמת, שיוכל להאיר יותר מטה להשיב את הטוב מרשות החיצונים כמ"ש (באיוב כ, טו) 'חיל בלע ויקיאנו'. כי בתחילה הוא צריך לשים 'שופטים' ושוטרים' ולתת גבול תיכף שלא ליצא חוץ למקום הקדושה ולהתמרמר על העוון, ואז הוא בבחינת מיצרים וגבול שהוא כנגד שם אדני", והוא ענין הכתוב (בראשית מו, כו) 'כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו' ששים ושש", היינו שצריך שישים לו גבול שהוא שם אדני" ע"ה בגימטריא ס"ו, אבל כששומר על ענין תחום שבת זוכה לנחלה בלי מיצרים (שבת קיח ע"א), שמקבל את ענין האמת שיוכל על ידה להשיב את הטוב מרשות החיצונים, שהוא על ידי עירוב ו'מצרים', העולה בגימטריא 'עירוב הו"ה אדני", כי על ידי ששומר עצמו בתחום שבת, מסיר את המיצרים, ויוכל ליצא על ידי העירוב להשיב את הטוב שלו ממקום שהיה תחילה חוץ לתחום, שהוא תשובת המשקל.

חוץ לתחום הן שבעה מיני עניות הבאים מן החטא אומנם בתוך התחום יוצא מגזירת העניות

ובזה יוצא מקללת העניות, שהם שבעה מיני עניות כנגד שבעה ארצות כמובא בתיקון' חדש (שם), שעל זה אמרו בזהר וישלח (בדף קעז ע"א) שמפני שלא עבדתה את השם 'בשמחה ובטוב לבב מרוב כל נתיקים ההיפך שהוא 'בחוסר כל', כי כשאין האדם חוזר תיכף לעבוד להשי"ת בשמחה, שבזה חוזר לארץ העליונה, נעשה חסר כל, היינו שחסר מאור מ"ה והרחמים של יום שבת, כי הם שבעה מיני עניות, שהם שבעה מדורי גהינם, הן עניות בדעת והן עניות בממון, כי אין האדם יכול להתעלות מהם אלא על ידי שישבו לארץ העליונה שהיא השמחה והטוב של שבת, ובה מתנתק מיני העניות, כי שר העניות הוא מצד העיצובו, ושר העושר הוא מצד החדוה והשמחה, ומצד יצחק אבינו והשחוק. ולכן בשבת אין שייך עניות, כי בשבת אין עוסקים בממון. כי העניות היא מצד עקירה והנחה שהוא טילטול וגלות, ומצד עץ הדעת טוב רוע, שהם כנגד תיקון עץ הדעת שהוא משבעה פירות ארץ ישראל, שכנגדם ירד אדה"ר לשבעה מדורים, אבל בשבת הוא ברשות יחידו של עולם ומקום קבוע, כמובא כל זה בתיקון' חדש (בדף קכז ע"ב).

כשתאב האדם לעיצובו וחשכות הוא מפני גאוותו שאינו בגדולה כרצונו

ואם אדם ממשיך ותאב לעיצובו, ואינו מטה אזנו לדברי חכמים שקבעו זמנים ללב נשבר ולוידי ותשובה, הוא אך מפני גאוותו, ועל כך הוא בצער שאינו בגדולה וקדושה כרצונו שלו, ולא מפני שהפסיד את הדבקות בהשי"ת ובתורה, כי אם היה בצער מפני כבודו יתברך, היה חוזר תיכף לרשות יחידו של עולם, ועל זה אמר הכתוב (ישעיה מג, ז) 'כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו', ש"כ' הוא היסוד והברית. 'הנקרא בשמי' - שיש עליו את שם ה' כנועד, 'לכבודי' - שבענין זה הוא לפני השי"ת לבדו כמו שאמר דוד על ענין הברית 'לך לבדך חטאתי' (תהלים נא, ו), 'בראתיו' - הוא קודם ברית המילה שהוא חומר ללא צורה, 'יצרתיו' - הוא מצוות המילה שהוא עשית צורה, 'אף עשיתיו' - שעשהו הקב"ה בתוקף הדין מצוין, כמובא במדרש (נמדר"ב י, ב) על הציווי 'לא תנאף' שנרמז בו 'אל תן אף'.

מכח קדושת שבת שתוך התחום הוכיח ר"מ לאהרן שיכול גם הוא לשוב בתשובה

זה שאמר רבי מאיר לאחר, 'אף אתה חוזר בך', כי היה רבי מאיר לומד תורה מפי 'אלישע אחר' כמובא במסכת חגיגה (בדף טו ע"א), אמר לו אחר לרבי מאיר, מאיר חזור לאחורין שכבר שיערתי בעקבי הסוס עד כאן תחום שבת, אמר לו רבי מאיר אף אתה חוזר בך. ובאמת גם רבי מאיר שיער בעקבותיו תחום שבת, אלא שלא ידע שרבי מאיר עשה עירוב, שהוא פורץ כל המיצרים, שעל ידי שבת משיג נחלה בלא 'מצרים', שהוא גימטריא 'עירוב הו"ה אדני", כי יכול להשיב את הכל ולשוב בתשובה מכל מקום שיהיה, ומכח זה הוכיחו ואמר לו 'אף אתה חוזר בך', שיוכל גם הוא לשוב בתשובה. אלא שלא היה ליבו חפץ לשוב כמ"ש רבינו חננאל, כי התשובה צריכה להיות לכבוד השי"ת ולא לכבוד עצמו, ותחילת כוונת 'אחר' בלימודו היה על כבוד עצמו, כמובא במדרש רבה (קה"ר פ"ז ועוד) שהקדישו אביו ללימוד התורה מפני שראה את גדולת החכמים שהיו עוסקים בתורה ואש בווערת סביבם.

כי שלמות התשובה היא דוקא לכבוד השי"ת, ובזה שיהיה מסכים האדם לשוב לתחום שבת לצד האהבה והשמחה - יוכיח שחפץ לשוב לכבודו יתברך ולא לכבוד עצמו וגדולתו, וכמ"ש 'לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו', ובה יזכה לנחלה בלי מצרים, ש'נחלה' הוא כבוד השי"ת, וכמ"ש (בדברים יב, ט) 'כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה', שהוא בית המקדש שהוא כבוד השי"ת, וכשירצה לשוב לכבודו יתברך ולא לכבוד עצמו יוכל להטות אזניו לדברי חכמים ולהשיב את כל הטוב שאבד ממנו מכל המקומות, ויהיה כולו טוב, שהוא ענין הארת שבת בכל ימי החול ותשובה שלימה.

המעונינים להצטרף למערך החלוקה מידי שבוע באזור המגורים ניתן לפנות לטלפון 0548434755

לציבור הקוראים יקום

הדפסת העלון כרוכה בהוצאות רבות, העלון יוצא בצמצום והביקוש עצום. ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס לעמותת יד להועיל עבור 'משולחן שלמה', ולציין ההקדשה.

או בהעברה: בנק: מזרחי טפחות (20) סניף: 417 (גאולה) מס' חשבון: 521025 שם העמותה: 'יד להועיל' - עבור העלונים, ולציין את שם ההקדשה.

התרומה מוכרת לצרכי החזר מס (סעיף 46)